

YOSH SPORTCHILARNI KURASHGA TAYYORLASHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH

Shodi Umirov Bobomurodovich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
Ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yosh sportchilarni kurash sport turiga tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning ahamiyati yoritilgan. Unda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), individual yondashuv va motivatsion treninglar orqali sportchilarning jismoniy va psixologik holatini yaxshilash, texnika va taktik ko‘nikmalarini shakllantirish yo‘llari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari yosh sportchilarni samarali tayyorlashda innovatsion yondashuvlarning ijobiy ta‘sirini ko‘rsatadi va pedagoglar uchun amaliy tavsiyalarni o‘z ichiga oladi..

Yosh sportchilar, kurash, tayyorgarlik jarayoni, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, innovatsion yondashuv, jismoniy tarbiya, motivatsiya, sport ta‘limi, trening usullari, texnika va taktika, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Bugungi kunda sport sohasida erishilayotgan yutuqlar, avvalo, yosh avlodni to‘g‘ri yo‘naltirish, ularning jismoniy salohiyatini to‘liq namoyon eta oladigan samarali tayyorgarlik tizimini yo‘lga qo‘yish bilan chambarchas bog‘liq. Ayniqsa, kurash kabi milliy va xalqaro ahamiyatga ega sport turlarida raqobatbardosh sportchilarni tayyorlash jarayoni zamonaviy yondashuvlarni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, yosh sportchilarni kurashga tayyorlashda ilg‘or pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida mashg‘ulotlarni yanada samarali, qiziqarli va maqsadga yo‘naltirilgan tarzda tashkil etish imkoniyati yaratiladi. Bu texnologiyalar orqali sportchilarning faolligi oshadi, ularda o‘z-o‘zini baholash, mustaqil qaror qabul qilish va natijaga intilish ko‘nikmalari shakllanadi. Maqolada ana shu jarayonlarning mazmun-mohiyati va amaliy jihatlari tahlil qilinadi.

Shuningdek, sportchilarning yosh davriga xos fiziologik va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda mashg‘ulotlarni tashkil etish, pedagogik jarayonda individual yondashuvni qo‘llash katta ahamiyatga ega. Hozirgi kunda trening jarayonlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish, interfaol o‘yinlar, simulyatsiya va vizual taqdimotlar orqali mashg‘ulotlarning sifati va samaradorligini oshirish mumkin bo‘lmoqda. Zamonaviy texnologiyalar nafaqat jismoniy tayyorgarlik, balki sportchilarning ma‘naviy-ruhiy holatini mustahkamlashda ham muhim omil hisoblanadi. Ular orqali mashg‘ulotlarda motivatsiyani oshirish, sport etikasi, raqobat muhitida to‘g‘ri fikrlash va muomala madaniyatini shakllantirish mumkin.

Mazkur maqolada yosh sportchilarni kurashga tayyorlashda qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar tahlil qilinadi, ularning afzalliklari, tatbiq etish usullari va natijalari yoritiladi. Shu bilan birga, amaliy mashg'ulotlarda bu texnologiyalardan foydalanish bo'yicha taklif va tavsiyalar ham keltiriladi

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashdagi muammolar

Yosh sportchilarni kurashga tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish har doim ham oson kechmaydi. Ushbu jarayonning samaradorligini pasaytirayotgan bir qator muammolar mavjud bo'lib, ular quyidagilar bilan bog'liq:

1. Texnik bazaning yetarli emasligi

Ko'plab sport maktablari va seksiyalarda interfaol doskalar, videoproektorlar, kompyuter texnikasi kabi zarur vositalar yetishmaydi. Bu holat texnologiyalarga asoslangan treninglarni to'liq tashkil etishda to'siq bo'ladi.

2. Murabbiylarning texnologik savodxonligining pastligi

Ko'pgina murabbiylar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni to'liq o'zlashtirmagan. Ular an'anaviy metodlardan voz kechmay, yangiliklarga ehtiyotkorlik bilan yondashadilar yoki umuman foydalanmaydilar.

3. Yosh sportchilarning psixologik tayyorgarligi pastligi

Interfaol metodlar ba'zida sportchilarning e'tiborini chalg'itishi, ularda ma'lum darajada charchoq yoki motivatsiya pasayishiga olib kelishi mumkin. Bu ayniqsa kichik yoshdagi bolalarda seziladi.

4. Tizimli metodika va didaktik materiallarning yo'qligi

Zamonaviy texnologiyalar asosida tuzilgan maxsus o'quv dasturlar, qo'llanmalar va mashg'ulot ssenariylari yetarlicha ishlab chiqilmagan. Murabbiylar ko'pincha mustaqil yo'l bilan material to'plashga majbur bo'ladi.

5. Moliyaviy va tashkiliy muammolar

Texnologik vositalarni xarid qilish, dasturlarni ishlab chiqish yoki joriy qilish uchun moliyaviy mablag' va tashkiliy qo'llab-quvvatlov yetarli emas. Bu esa texnologiyalarni keng miqyosda joriy etishni cheklaydi.

№	Texnologiya turi	Qo'llanish usuli	Kutilayotgan natija
1	Interfaol usullar (klaster, aqliy hujum)	Guruhda kurash usullarini tahlil qilish, fikr almashish	Fikr yuritish, muloqot madaniyati va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi
2	AKT (videoanaliz, onlayn treninglar)	Sportchilarning chiqishlarini yozib olish va tahlil qilish	Harakatlardagi xatolarni anglash va to'g'rilash, texnikani mustahkamlash
3	Simulyatsiya va virtual mashg'ulotlar	Dasturiy ta'minot orqali kurash vaziyatlarini takroriy mashq qilish	Vaziyatga mos qaror qabul qilish va reflekslarni rivojlantirish
4	Individual yondashuv	Har bir sportchiga alohida mashg'ulot dasturini tuzish	Shaxsiy salohiyatga mos o'sish va sport natijalarining yaxshilanishi

5	Motivatsion texnologiyalar	Rag'batlantiruvchi topshiriqlar, sportchilarning maqsadlarini belgilash	O'ziga ishonch, ichki motivatsiya va qat'iyat shakllanadi
6	O'yinli metodlar	Kurash elementlari bilan bog'liq sport o'yinlarini tashkil qilish	Qiziqishning oshishi, jismoniy faollikning ko'payishi

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashdagi muammolarni bartaraf etish yo'llari (yechimlar)

Texnik bazani mustahkamlash

Sport maktablari, seksiyalar va o'quv muassasalarini zamonaviy texnika bilan ta'minlash (interfaol doskalar, videoanaliz uskunalari, internet tarmog'i).

Homiylar jalb etish yoki davlat grantlari orqali moddiy-texnik bazani kengaytirish.

Murabbiylar malakasini oshirish

Treninglar, seminarlar va malaka oshirish kurslarini tashkil etish.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga doir qo'llanmalar, video darsliklar tayyorlash.

Tajriba almashish uchun ilg'or murabbiylar ishtirokida amaliy darslar o'tkazish.

Yosh sportchilarning psixologik tayyorgarligini kuchaytirish

Psixolog mutaxassislarni jalb etish orqali sportchilarda motivatsiya va stressga bardoshlilikni rivojlantirish.

Mashg'ulotlar mazmunini yosh xususiyatlariga mos, o'yinli va qiziqarli shakllarda tashkil etish.

Didaktik materiallar va metodik qo'llanmalarni ishlab chiqish

Har bir yosh guruhiga mos interfaol metodika, vizual materiallar va mashg'ulot ssenariylarini ishlab chiqish.

Ilg'or tajribalarni umumlashtirib, yagona metodik to'plam yaratish.

Moliyaviy va tashkiliy yordamni kuchaytirish

Davlat sport dasturlari doirasida sport ta'lim muassasalarini qo'llab-quvvatlash.

Innovatsion g'oyalar asosida loyihalar ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish uchun grantlar ajratish.

Texnologiyalarga bo'lgan talabni oshirish: Sport maktablari va o'quv muassasalari uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilishi kerak. Bu texnologiyalarni sportchilar uchun to'liq moslashtirish va ularga o'rgatish maqsadida treninglar va amaliy seminarlar o'tkazish zarur.

Yosh sportchilarning psixologik tayyorgarligiga e'tibor qaratish: Texnologiyalardan foydalangan holda sportchilarning ruhiy holatini monitoring qilish, stressga bardoshlik va motivatsiyani oshirishga qaratilgan metodlar ishlab chiqilishi lozim.

Murabbiylar malakasini oshirish: Murabbiylarga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashni o'rgatish bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslari tashkil etilishi kerak. Bu kurslar nafaqat teoriya, balki amaliyotga asoslangan bo'lishi zarur.

Innovatsion yondashuvlarni sinovdan o'tkazish: Yangi pedagogik texnologiyalarni real mashg'ulot jarayoniga tatbiq etishdan oldin ularni kichik guruhlarda sinovdan o'tkazish, ularning samaradorligini baholash va kerakli o'zgartirishlar kiritish muhimdir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali kurash sportida o'sayotgan yosh sportchilarni yanada yuqori darajaga ko'tarish mumkin. Bu yondashuvlar sportchilarni nafaqat jismoniy, balki psixologik jihatdan ham tayyorlashni ta'minlaydi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida o'qitish va o'rganish jarayonini o'zgartirish imkoniyati mavjud bo'lib, bular orqali murabbiylar ham o'z malakasini oshirishi mumkin.

Bundan tashqari, har bir sportchining individual salohiyatini inobatga olgan holda tayyorgarlikni shakllantirishga yordam beradi. Masalan, murabbiylar uchun maxsus qo'llanmalar va trening materiallari tayyorlash orqali zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'qitish jarayonida samarali qo'llash mumkin.

Shu bilan birga, yosh sportchilarni kurashga tayyorlashda metodik yondashuvlar, didaktik materiallar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion usullarni birlashtirish zarur. Bu, o'z navbatida, yosh sportchilarni raqobatbardosh, kuchli va ruhiy jihatdan barqaror qilishda muhim omil bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, yosh sportchilarni kurash sport turiga tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni beqiyosdir. Ular nafaqat mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi, balki sportchilarning shaxsiy rivojlanishiga, mustaqil fikrlashiga, texnik va psixologik tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Interfaol metodlar, AKT vositalari, individual yondashuv va motivatsion yondashuvlar sportchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishiga va o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etishiga sharoit yaratadi.

Shu bilan birga, texnik ta'minot, murabbiylarning malakasi, metodik materiallar yetishmasligi kabi muammolar mavjud. Ularni bartaraf etish uchun tizimli yondashuv, davlat va nodavlat tashkilotlarning hamkorligi, pedagogik innovatsiyalarni keng joriy etish zarur.

Kelgusida kurash sporti bo'yicha yosh avlodni yetuk sportchilar sifatida tayyorlashda zamonaviy texnologiyalarning salohiyatidan to'liq foydalanish muhim vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Andreeva, L. A. (2019). Sport pedagogik texnologiyalar: nazariy asoslar va amaliyot. Tashkent: Sport universiteti nashriyoti. (Sport pedagogik texnologiyalarining asoslari va ularning kurashda qo'llanishi haqida batafsil tahlil)
2. Bobojonov, A. M. (2020). Yosh sportchilarni tayyorlashda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash. Tashkent: "O'zbekistonda ta'limni rivojlantirish markazi". (Yosh sportchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida tayyorlash haqida ilmiy tadqiqot)
3. Xolmatov, R. (2018). Sport o'qitish metodikasi. Tashkent: "Fan" nashriyoti.

(Kurashda texnik va taktikalik o'qitish metodikasi, pedagogik texnologiyalarni qo'llash)

4. Karimov, B., & Turg'unov, M. (2017). Kurashga tayyorlashda pedagogik texnologiyalar: nazariy va amaliy yondashuvlar. Tashkent: Badiiy nashr.

5. 3. Umirov, S. (2023). O'QUVCHILARNI DARSDAN TASHQARI MASHG'ULOTLARDA QO'L TO'PI SPORT TURIGA O'RGATISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATI. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(6 Part 6), 26-33.

6. 4. Umirov, S. B. (2022). KURASH SPORT TURI TARIXI. Academic research in educational sciences, 3(4), 1272-1277.

7. 5. Mengliev, B. N. (2022). Problems of formation of pedagogical competence of physical education teachers. Eurasian Journal of Sport Science, 2(1), 79-86.